

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Sfânta liturgiă și părțile ei constitutive.

Cuvântul „liturgiă“ este de origine grecască, și după înțelesul etimologic înseamnă: „servițiu făcut în interesul societății“. În înțelesul acesta s-a întrebuintat cuvântul „liturgiă“ înainte de era creștină. Cu începere din seclul apostolic cuvântul „liturgiă“ se întrebuintează ca numele părții celei mai însemnate a cultului public dumnezeiesc, în care se aduce jertfa cea fără de sânge pentru împăcarea omului cu Dumnezeu, și în carea în mod simbolic se înfățișează credincioșilor vecinica petrecere a Mântuitorului Christos pre pământ în întreita Sa misiune, ca În-vătătoriu, ca Mare Arhiepiscop și ca Împărat al Cerului și al pământului.

Liturgia este centrul cultului public dumnezeiesc.

Sub „liturgiă“ în înțelesul, carele îl are astăzi în biserica creștină, înțelegem: suma tuturor acelor acte sfinte, prin cari se reprezintă în mod real, vădit, vecinica îngrijire și nemărginita îndurare a lui Dumnezeu față de neamul omenesc săvârșită a) prin întruparea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria, b) prin luminarea neamului omenesc asupra scopului suprem al vieții; c) prin săvârșirea opului mântuirii realizat prin patimile, mărta de bună voie și prin învierea cea de a treia zi, și d) prin vecinica conlucrare a grației divine de a veni în ajutoriu omului în mersul său spre perfecțiunea creștină.

În sfânta liturgiă ni-se înfățișează deci următoarele patru momente, și anume:

- a) întruparea lui Dumnezeu,
- b) adevărurile dumnezeiești propagate de Dumnezeu-omul;

- c) împăcarea omului cu Dumnezeu, și
- d) vecinica îngrijire și nemărginita îndurare a lui Dumnezeu de a-l ajuta pre om în mersul său de a-și elupta o bună stare și fericire vremelnică și vecinică.

În sfânta liturgiă ni-se înfățișează în mod intuitiv întregă descoperirea dumnezeiască a testamentului nou, începând dela Naștere până la mărta și înviare, până la înălțare și până la înființarea bisericii creștine prin faptul istoric neîndoios al pogoririi Duhului sfânt asupra Apostolilor.

Lucrare dumnezeiască este sfânta liturgiă. Subiectul vădit, carele lucră în sfânta liturgiă este Dumnezeu, organul vădit, prin mijlocirea căruia se săvârșește această dumnezeiască lucrare, este Arhiepiscopul, și respective preotul, carele prin darul primit dela Dumnezeu invită, și inspiră pre credincioși a participa prin credință cu demnitate, ce o reclamă această dumnezeiască lucrare.

Chrană spirituală cerască este sfânta liturgiă pentru biserica viă, pentru preot și credincioși; er pentru ca această chrană spirituală să fiă în adevăr nutremânt dătătoriu de vieță, — de lipsă este, ca preoți și credincioși să-ne sêmțim, și să participăm la această dumnezeiască lucrare cu acea pietate, carea înalță pre om a sêmți și a vedé o acțiune cerască, ce se săvârșește pre pământ.

Sfânta liturgiă ne înalță în o lume ideală, în o lume cerască, în carea omul sêmte și vede vecinica îngrijire și nemărginita îndurare a lui Dumnezeu față de neamul omenesc. Ca preoți și credincioși să-ne putem sêmți în această lume ideală cerască, — este de lipsă, ca preoți și credincioși să înțelegem, și să sêmțim tot ceea ce se petrece, și tot ceea ce se

lucreză în această dumnezeiescă lucrare, — pentru ca înțelegând și sîmțind să vedem, și să cunoștem taina dumnezeiescă, ce se sîvîrșește printr'însa.

Sfânta liturgiă este un act dumnezeiesc instituit de Mântuitorul Christos la cina cea de taină când binecuvîntînd pâinea și vinul a pronunțat vecinicile cuvinte: „luați mîncăți, acesta este corpul meu, carele pentru voi se frînge spre iertarea păcatelor, „și“ beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu al legii cei nouă, carele pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor.“

Cu această ocaziune Mântuitorul a dispus tot de odată ca Apostolii și următorii lor să sîvîrșescă acest dumnezeiesc act întru amintirea Sa.

În conformitate cu această dispunățiune a Domnului Apostolii au sîvîrșit sfânta liturgiă, și tot de odată au îngrijit a staveri pentru corecta ei sîvîrșire formulare de rugăciuni corespunzătoare, ca astfel liturgia să-se pîtă efectui în tot locul în conformitate cu doctrina și înviațiunile Mântuitorului.

Cele mai vechi formularie de liturgiă foste în întrebuintare sunt:

a) Liturgia ierusalimitană, al cărui autor se crede, că a fost apostolul Iacov, fratele Domnului, primul Episcop al Ierusalimului.

Acastă liturgiă a fost în us pînă în veacul al șeselea în biserica din Ierusalim, ér astăzi să celebrează în Ierusalim numai în ziua aniversării sfîntului Iacob.

b) Liturgia alexandrină, al cărui autor se crede a fi evangelistul Marcu. Acastă liturgiă a fost în întrebuintare în biserica din Alexandria pînă în veacul al doisprezecelea.

c) Liturgia romană, al cărui autor se crede a fi Clemete Episcopul Romii.

În usul bisericii ortodoxe sunt astăzi liturgia sfîntului Vasiliu cel mare, a lui Ioan Chrisostom și liturgia celor mai nainte sfînțite, al cărui autor este Grigoriu cel mare numit și Grigoriu Dialogul.

Aceste liturgii sînt prescurtate, și respective prelucrate din liturgia ierusalimitană.

Mai întăi a prescurtat liturgia ierusalimitană Vasiliu cel mare în forma, în carea să află ea astăzi în usul bisericii. Acastă liturgiă să întrebuinteză astăzi în: Duminicile postului mare, afară de Duminica Floriilor, în Joia și Sîmbăta cea mare, în ajunul Nașcerii și al arătării Domnului și în ziua aniversării a sfîntului Vasiliu cel mare. Afară de ceste zile și afară de zilele în care se întrebuintă

țeză liturgia lui Grigoriu se celebrează în biserica ortodoxă în genere liturgia lui Ioan Chrisostom, carea de asemenea este prescurtată din liturgia ierusalimitană.

Liturgia lui Ioan Chrisostom se deosebește de a lui Vasiliu numai prin unele rugăciuni și cîntări.

Liturgia celor mai nainte sfînțite conform dispozițiunii canonului 52 al sinodului ecumenic VI se celebrează în toate zilele postului mare, afară de sîmbete și dumenici, și afară de ziua bunevestiri.

Liturgia consiste din trei părți, și anume:

a) proscomidia, proaducerea și pregătirea darurilor pentru jertfa cea fără de sânge, b) liturgia celor chemați, și c) liturgia credincioșilor.

IV. Omilie

a s-tului Ioan Christomom la epistola I. către Timotei.

(Continuare)

„Onóre și mărire în vecii vecilor Amin.“ Onóre și mărire nu i-să împărtășeșce lui D-șeu prin cuvinte. Precum El însuș nu prin cuvinte ne-a adus la onóre, ci prin lucruri și fapte, și noi prin lucruri și fapte să-l onorăm; cu atât mai mult, că onórea care El ne-o arată nouă, ne privește fôrte de aprópe; onórea însă care noi i-o arătăm, nici decum nu-l atinge într'un mod deosebit. Nu are lipsă de ea, noi însă avem de a-lui.

Dacă deci îl onorăm pe El, ne onorăm pe noi înși-ne. Togmai ca acela, care își deschide ochii spre a vedé lumina sórelui, își foloseșce numai sieș, pîtînd admira frumșeștea constelațiunii, sórele însă n'a prestat nici un servici, — n'a făcut-o mai strălucitoare, ci rămâne aceiaș — așa este și la D-șeu însă cu mult mai mult. Cine onorează și preamărește pe D-șeu, o face această spre mîntuirea proprie și-și procură cel mai mare câștig. Cum așa? Pentru-că nisueșce spre virtute și în modul acesta va fi preamărit de D-șeu. „Cari pe mine mă preamăresc,“ să dice, „eu încă îi voi preamări.“¹⁾ Cum este cutgetabil însă, să întrebă, ca El însuș să fie preamărit, dacă faptice nu are nimic din preamărirea noastră. Togmai așa precum să dice despre El, că îi este fóme și sete. Să pune adecă în toate pe o treaptă egală cu noi, ca dóră și în modul acesta să ne atragă. El simte onóre și vătămăre, ca și în modul acesta să ne însufle frică. Dar nici această nu are efect asupra noastră.

„Preamăriți dară pre D-șeu; să-l preamărim în corpurile noastre și în spiritele noastre.“²⁾ Cum să pôte a onora pe D-șeu în corp, întrebă cineva, și cum în spirit? Spiritul este aici atât cât suflet,

¹⁾ Regi 2, 32.

²⁾ Corinteni 6, 20.

în contrast cu corpurile. Deci cum onorăm pe Dumnezeu în corp? Cum în spirit? În corp îl onorează acela, care nu este desfrânat, bețiv, îmbuibat, care numai întru atâta își îngrijește corpul, cât este de lipsă spre sănătate, care nu comite adulteriu. Îl onorează femeia, care nu se unge cu alifii, nu-și vâpșește fața cu colorii, care este mulțămită cu figura primită din mâna lui D-șeu și nu-i mai adaugă modificări artificiale. Spune-mi ce vrei tu cu așăugurile tale la perfectele creaturi a-le lui D-șeu? Nu este această figură destul de frumoasă? Voiești ca artistă mai bună, să-i dai ultimul lustru? Nu, nu! Pentru-ce te rumenești și mătuești pe creatorul corpului tău, ca să câștigi întrăga ceată de manți. „Ce să încep“? Mă întrebi tu. „N'am nici o bucurie în lucrurile acestea însă pentru voia bărbatului meu trebuie să o fac. Dacă nu mă pricep la acesta, nu voi fi iubită de el.“ D-șeu ți-a dat frumsețe, ca El să fie admirat, nu vătămat. Nu-i face ast-feliu de lucruri, ci răspunde prin înfrânare și modestie. Frumsețe ți-a dat D-șeu, pentru de a ridică prețul luptei pentru virtutea ta.

Știi tu ce istorisește scriptura de Iosif? Că „Iosif era frumos la chip și frumos la față.“³⁾ Ce scop are pentru noi aceasta, că auzim, că Iosif era frumos? Ca cu atât mai mult să admirăm frumsețea și virtutea lui. Ți-a dăruit D-șeu frumsețe? Pentru-ce te faci urit? Ca și cum cineva ar mânji cu tină o statuă de aur; așa este la femei, cari folosesc rumenele. Tină este aceea cu care te rumenești, roșie sau albă. Dar femeile urite, se dă, au motiv să facă acesta. Spune-mi pentru-ce? Ca să nu apară urite? Osteneală zadarnică! Când va fi natura întrecută de artă și îngrijire? Și pentru-ce cauzează hăditatea o ast-feliu de durere, căci ea nu este nici o rușine? Ascultă ce dăce un înțelept: „Nu mustra pe nici un bărbat din cauza feței lui, și nu-l lauda din cauza frumseții lui.“⁴⁾ Admiră mai bine pe D-șeu, pe cel mai bun artist, nu pe bărbatul frumos; frumsețea nu este opera omului. Spune-mi ce câștig aduce frumsețea? Nici unul. Din contră mai multe lupte, mai mari ispăte, pericole și mai multă neîncredere.

(Va urma.)

Istoria

bisericeii gr. or. române din Transilvania și Ungaria dela 1810 — 1846.

(Continuare.)

Guvernul ardelén, dădea doveđi eclatante de lipsa de bunăvoință. La 1819 oprește ajutorarea preoților neuniți din casele comunităților teritorului sășesc. a așa numitelor alodii comunale¹⁾, cu tôte

³⁾ Genesă 39, 6.

⁴⁾ Ecclesiast 11, 2

¹⁾ Dăsa amintire a cuvântului alodial, ce se face în elaboratul de față, îmi împune datorința de a da o lămurire, în privința înțelesului lui. Bariț, în op. său cit. t. I. p. 645 dăce

că la 1816 se impusese prin decret préinalt, că și interesele culturale a-le bisericiei noastre să se promoveze din averile alodiale. Preoții luterani, nu se puteau plânge nici în privința acesta.

Înzadar lucra episcopul Moga ca să se recunoască dela curte un decret particular dela 1820 emanat dela acelaș for și anume cu importanta enunțiaune, că pe pământul regesc nu pôte esista diversitate de drepturi, în care însă precum arată legătura trecutului, numai la raporturile urbariale să face alușiune.²⁾ Prin un decret de cuprins general³⁾ cređu Moga, că a mijlocit recunoșcerea egalității tuturor locuitorilor de pe pământul sășesc și îndreptățirea Românilor neuniți și a clerului lor în tôtea privința cu Sașii și preoțimea lor sprijinită bine din casele alodiiilor comunale. În acesta întimpinase însă refuzul categoric al curții.

La 1812 după regularea afacerii cu reședința și seminariul diecesan reînăiește lupta pentru a-și duce la isbândă programul său bisericesc, adecă chestiunea clerului, cerënd prin o petițiune eliberarea

că alodiu se nunea pământul domnesc cel cultivat pe sama feudalilor de cătră țărănime, pe când colonicatura — în opoșiune cătră alodiu — era pământul țeranului sau iobagiului, care îl arända el dela feudali și îl cultiva spre traiul propriu. Din acest comunicat, nu-e evident caracterul alodiului și nici nu ne-am puté orienta în privința înțelesului lui pe teritoriul regesc unde feudalism nu era. În privința înțelesului general adevărat al cuvântului alodiu ne informeză lecsiconul și dicționarul. Așa d. e. dicționarul Du Cange. Allodialia bona, id est ad omni pręstatiune libera. (Bunurile alodiale, adecă libere de orice prestatiune, îndatorire). Allodium opositus censuali, allodium quippe idem quod proprium. [Allodiul stă în opoșiune cu ce e censual (după care se plătesce cens, pentru-că alodiul e aceea, ce e propriu.)

În lecsiconul de conv. Meyer așăm următoarele: Allod, Allodium, Allodialität; die Eigenschaft eines Allods; das Freisein von Lebenspflichten; Allodium ursprünglich ein Gemein, oder Volksgut, d. h. ein Gut, welches von der gesamten iVolksgemeinschaft dem einzelnen Bürger übergeben worden ist. Die germanischen Völker vertheilten, oder verlosteten Grund und Boden der von ihnen eroberten und in Besitz genommenen Länder unter ihre freien Männer. Die Anführer oder Könige bekamen Grössere, die übrigen Freien, kleinere Antelle. In diesem Sinn bezeichnet Allod oder freies Eigen jedes dem Lehensverband oder gutsherrlichen und ähnlichen Lasten entzogene Grundstück. Substantial înțeles al Allodiului privesce și Allodiul de pe teritoriul regesc din Transilvania. Și dicționarul germano-unguresc de Fogarasă determină în înțelesul de sus cuvântul allod, și anume sająť föld majorság. Papiu Ilarian, care cunoștea bine legile Ardelului, confirmă definițiunile de mai sus relativ la stările agrare din Transilvania. (Veđi op. cit. t. I. p. 81.) Cu privire la espreșiunile casses alodiales, communes allodiales din Săsime am cerut o părere juridică din Transilvania, dela D-nul adv. și fisc. consist. din Sibiu, Ioan Preda. Acesta e următoarea: „Comune alodiales nu însemnăză nimic, ci ceea ce însemnăză este: alodii comunale. Allodium însemnăză averea aceea, care formeză proprietatea comunei ca atare. Mai cu sémă se înțelege averea în valori a comunelor; de aci apoi cassa alodială adecă: cassa în care se administreză veniturile și averea în valori a comunei. Sub avere alodială se mai înțelege și averea aceea a comunei, pe carea o folosește comuna ca atare; pe când cealaltă avere, tot a comunei pe care o folosece locuitorii din comună, formează ore cum contrariul dela averea alodiales, — am puté dăce avere comună.“

Ca la 1798 se hotări și la 1819: ut pro meliori sacerdotum disuntorum dotatione e Cassis Allodialibus nil quidquam suppeditetur. I. C. Schuller, op. cit. nota 99, p. 132.

„Cum fundii regii ea sit natura, ut incolae eius praeter principem neminem dominum terrestrem agnoscant et diversitatem iurium escludat,“ fu basa pe care proceda Moga în această cerere. Enunțiațiunea acesta a curții se ată reprodușă în petițiunea episcopilor rom. ardeleni dela 1842.

²⁾ Schuller op. cit. p. 79,

lui măcar de deciueli,⁴⁾ și anume de deciuelile de pe pământul săsesc. Din rezoluția împărătească dela 1824, putem deduce, că petițiunea dela 1822 avea de scop, de a esopera pe teritoriul regesc îndreptățirea clerului român neunit cu cel săsesc la decime dela credincioșii proprii.

Prin rescriptul dela 2 August 1822 însă se refuză acesta cerere dându-se préinaltul sfat de a căuta doritul modus vivendi al clerului prin încheierea de contracturi cu poporenii.

La spriginirea preoților neuniți în acest sens și îndrumară autoritățile politice. Se mai concede prin acest rescript ca să-și câștige clerul nostru și parochii filiale,⁵⁾ de unde am puté conchide, că până atunci nu s'ar fi completat și prin filiale numărul de familii neunite recerut (150 familii) pentru o parochie, și că comunele, ce nu ar fi putut arêta acest număr, ar fi fost lipsite de paroch.

Acest rezultat nu era mulțămitor pe un timp când bieții poporenii erau de tot apăsăți prin multele greutăți publice. Dela poporul ce sub asprul sistem feudal să afla ajuns la sapă de lemn, nu putea clerul obținé ajutoriul ce i-să cuvenea.

Ori că mai făcu Moga vre-o nouă încercare de a esopera un rezultat mai bun, ori că-ce e mai verosimil — să vëdu însăși curtea îndemnată de a pune capêt astor pretensiuni bisericești, care declarase clerul nostru de tolerat în instrucție. Dela 24 Sept. 1824 datează un emis împărătesc (comunicat diecesei ardelene prin un ordin guvernial din Noemvre 1824) prin care se respinge aprôpe tôte desideratele bisericeii neunite din Ardél. Unica imunitate personală a clerului nostru — a plătirii vămii, i-să asigură și mai departe⁶⁾ din acelaș motiv, din care i-s'a îngăduit și scutița dării de cap cuprinsă și în instrucție.⁷⁾

⁴⁾ Trausch, op. cit. p. 39 — 40; și 57.

⁵⁾ Trausch, op. cit. p. 39 — 40 și 57 și 60 „Ius quae de decimis aliis, in usu perceptionis eorumdumque ab antiquo constitutis adimendis et clero non unito addicendis proposita sunt locum non habentibus.“

⁶⁾ Dispensația clerului nostru de vamă fusese încă la 1792 dată (Vedi petiția dela 1837). Din elăsarea ei din instrucția împărătească dela 1810 deducem, că la 1810 se făcuse problematic acest drept.

⁷⁾ De contribuția de cap era preoții nostri încă dela 1754 scutiți. (Hintz op. cit. p. 46) Se pare însă, că nici acesta în periodul nostru până la 1824 unica scutiță a preoțimei neunite din Ardél nu era întocmai ca a preoților dela bisericile recunoscute, căci P. Maior dice (op. cit. p. 138—140), că eliberată de dënșa (de contribuția de cap, ce era 3 „zloji“ pe an) aveau preoții nostri ardeleni se dee 18 cr. pe an „cum este datina se dee slujile.“ Êta unele fragmente din acest decret: „Si guidem vigore articuli Anni 1792 disunitos in libero solum essercitio confirmantur iidem in numerum lege receptorum religionum elevati minime sint Popaeorundem immunes a penden da de facultatibus suis contributione eo minus reddi posse, quum vigens systema contributione absque Statuum et Ordinum interventu Alterationem subire nequeat . . . benique annuere Suam Majestatem Sacram, ut ex eo fundamento, ex quo capitibus taxa eisdem relaseata habetur etiam intuitu teloniorum a persona solvendorum Popae disuniti immunitentur“; și érás: Huic petito tam ex eo, quod parochis non unitis Canonica portio haud competat, tam ex eo quod parochi aug. confes. addictorum in perceptione decimarum longe usu roborata praeter viam iuris decurtari non possint, altissimo loco delatum non est. Trausch, op. c. p. 31 și 39.

Din motivul, că biserica noastră din Transilvania ar fi fost prin art. 60 dela 1791 numai întârită în libertatea esercițiului ei religios, nu însă și îndigenată se decretéază prin mandatul împărătesc dela 24 Sept. 1824, că clerul nostru — ca abia tolerat ce era, — nu ar fi fost îndreptățit de a pretinde porții canonice ori decime, din posesiunea căror din urmă preoții sași nu se pot scurta fără numai pe calea legii. Nici de contribuțiuni, — afară de cea de cap și cea a vămii — nu au să fie scutiți preoții nostri din cauza, că la schimbarea sistemului de contribuție e necesară intervenirea dietei.

Acesta e cuprinsul importantului decret împărătesc dela 1824 dat în privința clerului neunit din Transilvania.

Aici avem de a face cu o sentință préinaltă rostită și ca interpretare restringătoare a articolului de lege 60 dela 1791 amintit de Moga ca un trofeu al bisericeii sale. El sustinea, că acest articol dá bisericeii mai multă îndreptățire, decât numai liberul esercitiu religios. Ne fiind bine precizat însă, să putea interpreta după placul comentatoriului. Răspunsul préinalt dela 1824 pare aspru, din cauza, că adoptează un motiv, ce escludea și pentru viitor ori-ce ameliorare esențială în starea bisericeii noastre, adecă, că din cauza, că art. de lege dela 1791 nu cuprinsese și biserica neunită între confesiunile indigenate, nici n'ar puté aspira la drepturi, ce le aveau preoții confesiunilor dominante.

La celelalte reflexiuni a-le decretului împărătesc dela 1824 notăm următoarele:

a) În privința decimelor. Pe un timp de cértă pentru limbă între cele trei părți constitutive ale dietei ardelene, între maghiari și Săcui de o parte și între Sași de altă parte, la 1846, il lasă și pe un istoric ungar fagosas și pseudoprotecor al neuniților, pe aristocraticul anonim din N.-Enyed al broșurei: Vizsgálódás az erdélyi Kenézségekről etc. nedumerit, îndrumarea dela 1824 a preoților neuniți în cauza decimelor pe calea legii între împrejurări, când monarhului îi erau asigurate prin lege (vedi și art. LX. dela 1791) tôte drepturile asupra bisericeii noastre.⁸⁾

Dejudecarea în privința decimilor dela neuniții din Săsime încă în seculul trecut avea a se începe deadreptul la așa numitul forum productionale instituit în Transilvania anume pentru cauzele decimelor. La acesta era la 1790 chiar și protejată preoțime rom.-cat. îndrumată în aspirațiunea ei la decimele neunite.⁹⁾ Totuși grația împărătească esoperase preoților rom.-cat. măcar dobîndirea decimelor poporenilor săi, cari le avuseră mai înainte preoțimea protestantă.¹⁰⁾

⁸⁾ Vizsgálódás az Erdélyi Kenézségekről egyszersmind az erdélyi 2 oláh püspök igazolásaul felelet Trausch és főkép Schulter czáfolataira. Irta egy nsgos hazafi; N.-Enyed 1846.

⁹⁾ Teutsch, op. cit. p. 80—110.

¹⁰⁾ Tot acolo.

Ce e drept, nici nu pare a se fi adresat Moga în această cauză monarhului numai și numai din năzuința de-a ajunge la drepturi prin grația lui și contra voei confesiunilor și națiunilor dominante din Transilvania, ci mai mult dărea din cauza, că forurile justițiare din țară erau influențate de adversarii noștri, căci numai dintre ei se luau oficiantii, de aceea și Moga se vedu silit a-și scusa resignarea de a pași amăsurat decretului împ. dela 1824 în cauza decimelor pe calea legii, din motivul, că așa ceva îi este imposibil față cu un cler atât de avut, ca cel săsesc. ¹¹⁾

b) În privința contribuțiilor preoțești. În acel avis al rescriptului împ. dela 1824, de a aștepta în cauza scutirii clerului de tot felul de contribuțiuni până la intervenirea dietală vedem o amănare a cererii eparchiale (afirmativ tot a celei dela 1811) pe un timp așa dicând nedeterminat, căci nu se putea prevedea, ori de va avea dieta, ori nu poftă a întreveni în această afacere. Mai apoi încă dela 1811 era părăsit ori ce concurs al dietei ardelenene în afacerile țării, fiind de cătră guvernul central (vienez) până la 1834 închisă. Abia la 1834 îi succese națiunii maghiare din Transilvania conchemarea în dietă a celor trei națiuni ardelenene îndatinată la cărmă. ¹²⁾

Probabil spre a mai micșora neîndestulirea cu sus-arătutul decret împărătesc dela 1824 și tot odată spre a oferi dovezi de bunăvoință sa cătră neuniți pare că îndrumă însăși curtea guvernul transilvănen de a îngriji de mijloce mai potrivite spre susținerea clerului neunit, însă fără a vătămă relațiunile de drept existente.

În urma instrucțiunii mai înalte își și începu guvernul din Cluj lucrarea. Ce era mai natural, decât să caute el sucurs pentru preoții noștri la feudali și la allodiele comunale, unicii competenți, de a oferi clerului nostru sesiuni psrochiale, de cari de alt-cum față de clerurile indignate se achitau ei conform legilor și usului fără hesitare.

La un an după publicarea decretului împărătesc dela 1824, emise guvernul ardelen un ordin ore cum mângăitor pentru preoții noștri. Prin intimatul dela 25 Noembre 1825 invită domnii de pământ și comunele allodiale de-a încheia contract cu clerul neunit anunțând spre acest scop și conlucrarea comisarilor esmiși din partea autorităților politice.

(va urma)

Iulian Suciu.

O rugare.

Încă în anul trecut simțind lipsa ardentă am espedat în diferite părți locuite de Români apelul ce urmăze pentru colectare de ajutoare pentru restau-

¹¹⁾ Vedi petiția dela 1837. Istoricul maghiar Ladislau Kővári în opul său dela 1847, Erdély ország Statistika v. I. p. 203, dice, că cea mai mare parte a „păstorilor“ (preoților) sași de pe pământul regesc cu excepțiunea episcop, rom. cat. unit și neunit din Ardeal, cu nici un alt oficiu preoțesc nu ar fi schimbat.

¹²⁾ Bariț, op. cit. v. I. p. 579.

rarea bisericeii din V. Velența, care se află într-o stare de tot miseră.

Apel cătră inimile românești!

O mică colonie, care din vechi timpuri mai sustă aici, dar acum slăbită, fără sprijin și fără ajutor ajuns în pericolul de a se nimici. Silită de împrejurări venim dar în fața publicului marimos a'i cere ajutorul, ca prin dăruiri să ne vedem biserica renovată și scăpată de totala ruinare, unde ne mai putem păstra limba și religiunea străbună.

Timpul vitreg, lupta pentru esistență a stors cu desăvârșire isvórele noastre de venit, iar noi de noi nu mai suntem în stare a scăpa de peire unicul nostru Sion, care de atâtea veacuri vestește esistența noastră pe acest pământ. Recurgem la frați, cerându-le obolul lor ca să ne ajute nouă, cari stăm strămtorați între elemente străine, și de cari se isbesc mai cu putere toate furtunile vieții, pe care sprijin și ajutor — credem — 'l vom afla la frații noștri de o credință și de o limbă.

Vă rugăm în numele credincioșilor noștri să binevoiți a colecta în cercul cunoșcaților DVóstră pentru ajutorarea Sfintei noastre bisericeii, iar colecta dimpreună cu rezultatul ei a o retrimite în restimp de 2 luni la adresa presbiterului mai jos însemnat. — Socóta se va face public. Mulțamindu-Vă pentru binevoitoriul sprijin, sântem cu deosóbită stimă

Várad-Velence, luna Iunie, 1895. Andrei Horvath, președ. sinodului par. presbiter. Dimitrie Sime, notariul sinodului parochial.

Câteva colecte au intrat încă în decursul anului trecut, dar am observat, că mulți au dorit și aprobarea colectei din partea Ven. Cons. Aprețiindu-se apelul și de cătră Ven. Consistoriu și neputând da fie-cărui răspuns separat, sânt în plăcuta poziție de a publica aprobarea precum urmăze: Copie. Nr. 690. 13. Pl. 896. Pré onorate Dle! Venerabilul sinod eparchial prin concludul de sub Nr. 78 a. c. la propunerea făcută de aici a încuviințat deschiderea unei colecte pe partea bisericeii noastre din V. Velența. Despre-ce ești poftit a încunoșcînța pe oficiul par. din comuna susnumită. Oradea-mare, 1/13 Iulie, 1896. Iosif Goldiș vic. eppesc. Pentru copie, Toma Pácala m. p. protopop.

Rog dar preaumilit pe toți acei P. T. Domni, cari au binevoit a primi colecte, să binevoiască a-le pune în circulație, și a-le retrimite subscrisului până la finea lunii Noemvre a. c. că astfel să putem face socóta publică.

Oradea-mare, la 1/13 Octomvre, 1896. Cu tot respectul: Andrei Horvath, presb. ort. rom.

D I V E R S E.

* *Promoțiune.* În 10 Octomvre st. n. a. c. a fost promovat în aula universității Francisc-Iosefine din

Cernăuți d-nul George Dragomir din Lugoj la gradul de *Doctor Theologiae*.

Felicitările noastre !

* „*Enciclopedia Română*“. Sub acest titlu, d-l C. R. Motru publică asupra acestei lucrări e apreențiere mai lungă, din care estragem următoarele :

In 7 Februarie anul trecut s'a deschis de cătră comitetul „Asociațiunei Transilvane“ publicarea unei enciclopedii populare române și a fost însărcinat cu conducerea ei d-l Dr. Diaconovich. Astăzi avem înaintea noastră prima fasciculă a acestei publicațiuni, o broșură de 88 pagine. Enciclopedia intrăgă va cuprinde, după cum ne înscințeză editorul, cel puțin 2 tomuri, de câte 60 côle de tipar fiă-care, și va fi înzestrată cu o mulțime de ilustrațiuni și harte.

Modul cum se presintă prima fascicula, e cât se pôte mai îmbucurător. Esecuțiunea tehnică e escelentă ; alegerea materiilor e făcută cu multă pricepere și stilul în care sunt scrise, e cât se pôte de potrivit scopului. Câte-va articole chiar, cum sunt : academiă, aer, Africa, Abrud, Alba-Iulia, Albina, etc. sunt mai pe sus de ori-ce laudă.

Trebue așteptat sfârșitul, bine înțeles, pentru a-și puté cineva face o judecată definitivă asupra unei asemenea întreprinderi. Totuși nu e greu de a prevedé de pe acum, că sfârșitul va fi încununat de succes. „Enciclopedia Română“ este pênă acum o promisiune numai, dar una din cele cari es în afară din sfera celor obicinuite. Va fi ținută și peste un an, doi, vom avé, de sigur, lucrarea dorită de toți iubitorii culturai românești . . .

„Enciclopedia Română“ este între primele publicațiuni decă nu prima publicațiune chiar în care conștiința unității noastre naționale se resfrânge cu tótă claritatea. Autorii „Enciclopediei Române“ doresc lățirea cunoșcințelor folositoare ; și întărirea iubirei de ném prin arătarea intereselor comune, care legă pe toți Români. „Comitetul Asociațiunei Transilvane“ — se ăice în apelul tipărit în fruntea primei fascicole — s'a cređut dator a-se îngriji de o publicațiune, care se dea publicului cetitor român o oglindă cât mai fidelă a stărilor poporului nostru în tôte țerile locuite de Români și tot-de-odată se-l țină în curent cu progresul culturii omenești“.

E o nobilă datoriă aceea, pe care și-a luat'o Comitetul Asociațiunii transilvane și nu ne îndoim, că ea va fi îndeplinită cu tôte dificultățile ce i-se pun în cale pentru a rămâné astfel ca o pildă generațiunilor viitoare !

* *Avis în causă școlară*. Aduc la cunoștința d-lor învățatori și a on. public, care se interesăză de cauza școlară, că „Tabelele de părete“ ilustrate cu icône le-am dat în lucrare, și așa sperez, că în 2 luni vor fi gata, și atunci, cu plăcere le voui pune la dispoziția celor ce le-au cerut și le cer mereu.

Tabelele vor fi „lithografate“ în 2 colori, așa că pe fic-care „Tabelă“, noul sunet, adecă litera nedesvoltată și neînvetată, va fi desemnată cu roșu, prin urmare : „noua ediție va fi, un adevărat obiect de artă, și un frumos decor pentru școlă.“

Seria intrăgă 18 Tabele pentru una școlă împreună cu „Metodul de procedere“ costă 3 fl. 60 cr. Ele sunt recomandate de Ven. Consistoriu din Arad, pentru școlele populare din diecesă, prin mai multe circulare — pe basa dreptului ce-i dă Art. de lege școlară XXXVIII din 1868 Cap. 3, § 11 și „Statutul Organic“ § 122 p. 2.

Mai amintesc aci, că dl dr. G. Popa, asesor referent consistorial în Arad, a binevoit, a primí împreună cu subscrisal sarcina de editor.

În sfârșit, cu bucurie anunț, că la „apelul“ meu P. T. bancă „Victoria“ din Arad a abonat 20 exemplare, pentru școlele sêrace, și mai sperez asemenea abonamente și de la alte bănci, pe cari le-am rugat. Lipova, 9 Octombore 1896. — Ioan Tuducescu, învățator.

* *Gâsca țiganului*. „Evenimentul“ din Iași povesteste următorea ispravă țigănescă : Un țigan din satul Golăești, pe malul Prutului, a găsit un metod fórte ingenios de a atrage gâscele dela ruși și a face apoi comerțiu „cinstit,“ fără să fi făcut contrabandă. El legă în tufiș pe malul românesc o gâscă, fără a-i da nici o mâncare. Gâsca, hemisită de fôme, începea să facă un sgomot asurđitor, care deștepta gâscele dela ruși, așa că acestea treceau în corpore Prutul casé vie să libereze de suferințe pe prietina lor Țiganul atăta aștepta pentru a le lua în stăpânire și a le aduce la tîrg. Acest mod de a face comerțiu 'i-a mers un timp, până când a fost prins în „flagrant delict.“ Țiganul însă susține că 'și-a legat gâsca ca să nu fugă la ruși, și ce pôte fi el vinovat dacă gâscele de peste Prut au venit la gâsca lui, că dór nu el le-a chemat și nici s'a dus să le fure ; apoi vedënd că gâscele nu vor să se mai întorcă, le-a luat să le crească el. În adevăr cu ce pôte fi țiganul vinovat. decăt cu spiritul inventiv de a fi făcut ca gâscele de bună voe să vie la el ?

„*Victoria*,“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducelui Iosif Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000 ; Fond de rezervă fl. 90.000. — Depuneri: fl. 800.000 : Circulația anuală : fl. 14.000.000. Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la terminul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeptuesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Convocare

Reuniunea cercuală a învățatorilor gr. or. români din tractul Chișineului și va ținé adunarea proximă în Chitighaz la 9/21 Octomvre 1896 în școlă Dlui învățator Stefan Dolga, pe lângă următorea

Programă :

1. Asistarea în corpore la chemarea Duchului sănt în sta biserică din Chitighaz, diminéta la 8 ore.

2. Intrunirea la școala conmembrului Stefan Dolga și ascultarea prelegerii practice.
 3. Deschiderea adunării prin președinte.
 4. Reflecțiuni asupra prelegerii practice.
 5. Incassarea tacselor.
 6. Cetirea eventual censurarea prin o comisiune alésă din sinul adunării — a temelor prelucrate pe anul 1895/6.
 7. Distribuirea temelor prelucrând pe anul 1896/7.
 8. Distribuirea protocoalelor adunării generale de estimp.
 9. Propuneri și interpelări.
 10. Staverirea locului viitoare adunări.
 11. Incheierea adunării prin președinte.
- Bichiș, 9 Octomvre n. 1896.

Florian Popovici, m. p.
președinte.

CONCURSE.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal la parochia ort. rom. st. Ilie din **Timișoara-Fabric**, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școala.“

1) Dotațiunea se compune: 1) din relutul sesiunei parochiale de 420 fl. anual, care se plătesce regulat și lunar decursiv la cassa magistratului orășenesc, o parte rezervata, de anual 190 fl. După trecerea din viață a preotului (paroch) concernent, relutul întreg îl va beneficia capelanul ales; 2) stola usuată, prețuită cel puțin la 120 fl.; 3) birul preotesc dela 120 de case și respective familii ce aparțin la parochia à 1 fl. anual 120 fl.; 4) din venitul stolar al parochiei ppresbiterale la casul de suplinire 1/3 parte; ceea ce înse subsumază o stipulare particulară între capelan și P. O. Domn ppresbiter-paroch; 5) din partea comunei bisericesci un ajutor anual de 50 fl. în număr, numai pe durata capelaniei. Alesul primesce asupra sa obligamentul, ca să provadă regulat și permanent serviciul divin în biserică s. Ilie.

Parochia fiind de classa primă, dela competenți se cere cvalificațiunea prescrișă în §. 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Incât nu s'ar presenta înse recurenți cu cvalificațiune pentru parochii de classa primă, se vor admite la candidare și recurenți cu cvalificațiune de classa a doua.

Recursele sunt a se înainta în termenul de sus la P. O. oficiu ppresbiteral în Timișoara (Fabric). Reflectanții vor avé să se presente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică dela s. Ilie, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Timișoara-Fabric, la 30 Septemvre 1896.

Paul Rotariu, m. p.
președ. com. par.

Traian Lungu, m. p.
notarul com. par.

Cu consensul ppresbiterului: DR. TR. PUTICI, m. p.

Pe basa conclusului Ven. Consistoriu gr. ort. român arădan dt. 24 Septembrie 1896 Nr. 5244 se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de crescător la asilul anual permanent (állandó menedékház) de copii din **Șiria**, cu termen de alegere pe **10/22 Novembre 1896**.

Emolumentele sunt: 1) Cuartir și grădină; 2) sariu 120 fl. v. a.

De curatorat, scripturistica și spesele de conferințe se va îngriji comuna bisericescă.

Competenții sunt avisați petițiunile lor instruate conform art. de lege XV. din 1891, a-le subscrerne inspectorului tract.: Georgiu Popovici protopresbiter în **Șiria (Világos)** până esclusive în 8/20 Novembre 1896.

Din ședința comit. paroch. Șiria dela 15/27 Septembrie 1896.

Dr. Iacob Hotaran, m. p. Vasile Popovici, m. p.
preside. preot notar adhoc.

În conțelegere cu; **GEORGIU POPOVICI, m. d.** protopresbiter inspector.

Pentru deplinirea parochiei vacante de classa a III-a din **Tesiu**, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Beneficiile parochiale sunt: una sesiune de pământ, stola usuată și dela 74 numere de case dela fie-care casă câte 15 litre de grâu și 20 cr. în bani.

Recursele ajustate după recerinte sunt a-se trimite oficiului protteral din **Bélinez** cottui Timiș, érá recurenții vor avea să se prezenteze în sta biserică spre ași arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial

În conțelegere cu mine: **IOSIF GRĂDINARIU, m. p.** protopop.

Pe basa decisului Ven. Consistoriu aradan de dt. 24 Septemvre 1896 Nr. 5242 se escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești dela școala a treia din comuna **Șiria**, (Cremenisce) cu termen de alegere pe **10/22 Novembre 1896**.

Emolumentele sunt: a) cuartir liber cu grădină; b) salar 300 fl.; c) 100 fl. pentru instruarea și conducerea corului vocal. Suma acésta se va pune în curență alesului numai până atunci, până când va instrua și conduce corul d) 12 orgii lemne, din care are a-sé încălzi și sala de învățământ; e) 35 fl. pentru curatorat, avénd a îngriji ca tot la 2 septemâni sala de învățământ se fie șuruită și de un metru calculat dela padiment în sus văruiată, nu altcum de trei ori pe an văruiată tótă; f) De scripturistica și spese conferențiale se va îngriji epitropia culturală.

Sé notifică, că candidat și ales nu pôte fi numai cel ce va dovedi capacitatea instruarei și conducerei corului vocal.

Reflectanții au a-și subscrerne petițiunile lor instruate conform prescrișelor inspectorului Georgiu Popovici protopresbiter în **Șiria (Világos)** până la 8/20 Novembre 1896 esclusive, avénd a-sé presenta în vr'o Duminecă séu sârbătoare în s. bis. spre a-și dovedi desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comit. par. dela 15/27 Sept. 1896.

Nicolau Lazarescu, m. p. Vasile Popovici, m. p.
preside ad hoc. notar ad hoc.

În conțelegere cu: **GEORGE POPOVICI, m. p.** protopresbiter.

Pentru îndeplinirea parochiei a treia de classa I-a din Comuna **Șiria**, pe baza decisului Ven. Consistoriu aradan dt. 23 Septembrie 1896 Nr. 4936 se escrie concurs cu termen de alegere pe **10/22 Novembre 1896**.

Recurenții sunt avisați a-și instrua petițiunile conform §-lui 15 lit. a) din „Reg. pentru parochii“ și a-le subscrerne părintelui protopop Georgiu Popovici în **Șiria (Román-Világos)** până la 8/20 Novembre 1896 esclusive.

Recurenții sunt poziți a-și dovedi desteritatea în cant, tipic și oratorie. Cel ales e obligat a predica totdeauna la st. liturgie când e septemănar.

Să notifică, că alesul va suplini în agendele preoțesci pe părintele protopop-paroch atunci când acesta va fi ocupat cu agendele oficiose ca protopop și inspector. Din ședința comit. par. dela 6/18 August 1896.

Nicolau Lazarescu, m. p. Alexiu Doboș, m. p.
preside. notar.

În conțelegere cu: GIORGIU POPOVICI, m. p. protopresbiter.

Pentru deplinire capelaniei temporale, sistemisată pe lângă parochul Aureliu Popovici din Chisoda, (presbiteratul Timișorii), să scrie din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în fôia decesană „Biserica și Șcôla.”

Parochia fiind de classa a doua, capelanul ales va folosi jumătatea venitelor parochiale, de după carea va purta și sarcinile publice. De locuință va avé să se îngrijescă alesul capelan.

Recursele ajustate conform prescrișelor statutare și regulamentare, adresate comitetului parochial, sunt a se trimite la oficiul p-presbiteral din Timișôra (Fabric); ér recurenții vor avé să se paesente cu observarea §. 18 din Regulamentul pentru parochii, în vre-o Duminecă ori sêrbătore în s. biserică spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresbiterului tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p.

În urmarea decisiunei Venerabilului Consistoriu gr. or. oradan de sub Nr. 1259 B. pentru deplinirea parochiei vacante S.-Saldabagiu, prin acêsta să scrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 8/20 Novembre a. c.

Beneficiile parochiale estimate de comitetul parochial și aprobate din partea Sinodului parochial de acolo fac 632 fl.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și substerne recursele până la 6/18 Novembre inclusive — având recurenții a dovedi că posed calificatiune pentru parochii de classa II-a și totodată până la ziua alegerii a-se presenta la s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Răbăgani, 25 Septemvre (7 Octomvre) 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. protopresbiterul Beiașului.

Devenind postul învățătoresc vacant din comuna Sobolciu, tractul Peștesului prin acêsta să scrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 13/25 Octomvre a. c.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: 1) În bani gata 180 fl.; 2) 10 jugere de pământ classa primă à 10 fl. jugerul = 100 fl.; 3) intravilanul două jugere pământ tot de classa primă à 10 fl. = 20 fl.; 4) pentru instruirea adulților 20 fl. Suma 320 fl. 5) afară de aceste strolele cantonale staverite dela înmormântări mari 60 cr. dela mici 30 cr. dela cununii 40 cr. la conferință va primi 1 fl.; pentru încălditul salei de învățământ se va îngriji comuna bisericescă, ér învățătorul și va cumpara el singur și va solvi contribuțiunea erarială pentru pământ.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și trimite recursele lor instruate conform statutului organic și provédute cu testimoniu de calificatiune până la terminul susindicat subsemnatului protopresbiter în Lugașul de sus p. u. Eleds, ér până la alegere a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore la s. biserică pertru de a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericii.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresbiter, inspector școlar.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătoresci din Iomesti. inspectoratul Halmagiului să scrie concurs cu termin de alegere 30 zile dela prima publicare.

Salariul anual e 300 fl. cuartir liber și grădină.

Doritorii de a ocupa acêsta stațiune sunt avisați recursul provédut cu tôte documintele prescise, și adresată comitetului parochial ale trimite inspectorului școlar Ioan Groza până la 15/27 Octomvre a. c. în Halmagiu.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. inspector școlar.

Să scrie de nou concurs pentru deplinirea postului învățătoresc la șcôla gr. or. rom. din Topoloveț-mare, cu 30 de zile dela prima publicare pe lângă următoarele emoluminte anuali: 1) salariu în bani 192 fl.; 2) pentru 32 metri de lemne din cari să încălzesc și șcôla 64 fl.; 3) diurne la conferințe 10 fl.; 4) pașal de scris 5 fl.; 5) 58 meți parte grâu parte cucuruz; 6) 2 jugere pământ arător cl. I.; 7) 1/4 juger estravilan (fênați); 8) cortel liber cu grădină de legumi. Mai având în fine și accidentii pentru cooperațiunii cantorale la ceremoniile funebrale de un caz 20 cr. în comuna matră, și 50 cr. în filia.

Doritorii de a concura la acest post au se-și trimită recursele instruate conform statutului organic și adresate comitetului parochial, la adresa Dlui inspector de șcôle Iosif Grădinariu în Belinț; ér în vre-o Duminecă ori sêrbătore să se presenteze în s. biserică ca se-și arête desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. prot. și inspector școlar

Pentru stațiunea învățătorescă din Cermeiu, protopopiatul Boroșineului să scrie concurs cu termin de alegere 30 zile dela prima publicare, care se începe în 22 Septemvre st. n.

Emolumintele sunt: 1) Bani gata 120 fl.; 2) pentru naturali 150 fl.; 3) pentru fên 57 fl.; 4) lemne 12 stângeni și pentru șcôla; 5) scripturistica 5 fl.; 6) conferință 10 fl.; 7) familiația 24 fl. Suma: 426 fl. Dela înmormântări mari 60 cr. dela mici 40 cr.

Carii vor recurge trebuie se aibă calificatiunea prescisa de lege. Documintele adresate comitetului parochial se vor transpune M. On. domn Corneliu Ursuț în Șepreus având recurenții a-se presinta în biserică din loc pentru arêtare desteritatea în cânt și tipic.

Vor fi preferiți cei cu capacitate pentru inființarea corului vocal.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN CORNEA, m. p. inspector școlar.